

BÖLÜM 1

Değerlendirmeye Hazırlık

M. Emre SEZGİN¹

Giriş

Dil ve konuşma bozukluklarında değerlendirme, bireyin dil, konuşma ve iletişim becerilerini ölçmeye yönelik bir süreçtir. Değerlendirme, bireyin yaşına, gelişim düzeyine ve bozukluğun türüne göre farklı yöntemlerle yapılabilmektedir. Değerlendirme sonucunda bireyin dil ve konuşma bozukluğu olup olmadığı, varsa türü, şiddeti ve etkilenen alanlar belirlenmektedir. Değerlendirme aynı zamanda birey için uygun bir terapi planı hazırlamak için gerekli bilgileri sağlamaktadır. Ayrıca dil ve konuşma terapisi yönetim süreci boyunca uygun görülmesi halinde gözden geçirme ve taburcu etme seçenekleriyle sonuçlanan ek değerlendirme kararları alınabilmektedir (1).

Tipik gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim gören özel eğitim gerektiren çocuklara hazırlanan eğitim planındaki amaçları gerçekleştirme düzeyleri, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınav yönetmeliğine göre değerlendirilir. Ancak, engellilik durumu ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak sınavlarda gerekli önlemler alınır ve düzenlemeler yapılır (2). Dil ve konuşma bozukluklarında değerlendirme süreci bireysel farklılıklara göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle değerlendirmeyi yapacak uzmanın bireyi tanımak, ihtiyaçlarını belirlemek ve uygun yöntemleri seçmek için yeterli zamanı ayırması önemlidir. Değerlendirme süreci bireyin gelişimini takip etmek için belirli aralıklarla da tekrarlanabilir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, esezgin@cu.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0002-9495-5101

araçlarıyla bir ölçmenin yapılması, doğru kriterlerin belirlenmesi ve karara varılması gerekmektedir. Ölçme araçlarının değerlendirilmesinde geçerlik ve güvenilirlik önemli kavramlardır (41,42).

Geçerlik, bir ölçme aracının gerçekte neyi ölçtüğü ve bu ölçümün amacına uygun olup olmadığı ile ilgilidir. Bir ölçme aracının geçerliği, ölçümün doğru, tutarlı ve geçerli sonuçlar vermesi anlamına gelmektedir ve ölçülen özelliğin tam ve doğru bir şekilde yansıtılmasını sağlamak için oldukça önemlidir. Güvenirlik ise, bir ölçme aracının sonuçlarının tutarlılığını ve tekrarlanabilirliğini ifade etmektedir. Bir ölçme aracının güvenirligi, aynı kişi veya kişiler grubu tarafından farklı zamanlarda ölçüm yapıldığında benzer sonuçlar vermesidir. Geçerlik ve güvenilirlik, ölçme araçlarının kalitesini değerlendirmek ve sonuçların doğruluğunu sağlamak için önemli kavramlardır. İyi bir ölçme aracı hem geçerlik hem de güvenilirlik açısından yüksek standartlara sahip olmalıdır. Dil ve konuşma bozukluklarında değerlendirme, iletişimde zorluk yaşayan bireylerin değerlendirilmesini ve teşhis edilmesini içermektedir. Bu değerlendirme süreci tipik olarak vaka geçmişi, standart testler, resmi olmayan gözlemler ve bireyin kendisi/aile üyeleri ile görüşmeler gibi çeşitli bileşenleri içermektedir.

Dil ve konuşma bozukluklarında değerlendirme süreci, bu konuda teşhis etme ve bireyselleştirilmiş müdahale planları tasarlama konusunda uzmanlığa sahip dil ve konuşma terapistleri tarafından yürütülmektedir. Dil ve konuşma terapistleri, konuşma ve dil bozukluklarının değerlendirilmesinde bireyin ihtiyaçlarına ve durumuna göre çeşitli ölçme araçları kullanırlar. Bu ölçme araçları, bireylerin dil ve konuşma becerilerini objektif olarak değerlendirmek, tanı koymak, ilerlemeyi izlemek ve tedavi planları oluşturmak için kullanılır. Değerlendirme süreci bir dizi test, gözlem ve değerlendirme yöntemini içerebilir (1,28,41).

Kaynaklar

1. Kersner, M. (2012). The Decision-Making Process in Speech and Language Therapy. In M. Kersner & J. A. Wright (Eds.), *Speech and language therapy: The decision-making process when working with children* (pp. 22-39). Routledge Taylor & Francis Group.
2. Resmi Gazete (1997). Özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname.
3. Topbaş, S. (2007). *Dil ve kavram gelişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık
4. Konrot, A. (2003). *Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
5. Turgut, M. F. & Baykul, Y. (2021). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme (9. Baskı)*. Pegem Akademi.

6. Kelvin, W. T.B. (1889). *Popular lectures and addresses (Vol. 1)*. Macmillan and Company.
7. Drucker, PF (1973). *Management: Tasks, responsibilities, practices*. New York: Harper & Row.
8. Kline, P.(1998). *The new psychometrics: Science, psychology, and measurement*. Routledge/ Taylor & Francis Group.
9. Baykul, Y.(2021). *Eğitimde ve psikolojide ölçme: Klasik test teorisi ve uygulaması (5. Baskı)*. Pegem Akademi.
10. Kan, A. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. In H. Atılğan, A. Kan, & B. Aydın (Eds.), *Ölçme araçlarında bulunması gereken özellikler* (pp. 43-102). Anı Yayıncılık.
11. Tekin, H. İ. (2009). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme (19. basım)*. Yargı Yayınevi.
12. Thorndike, R. M., & Thorndike-Christ, T.(2013). *Measurement and evaluation in psychology and education*. Pearson Higher Ed.
13. Lester, P.E., Inman, D., & Bishop, L. K. (2014). *Handbook of tests and measurement in education and the social sciences*. Rowman & Littlefield.
14. Miller, M. D., Linn, R. L., & Gronlund, N. E. (2009). *Measurement and assessment in teaching*. Pearson Educational International.
15. Stevens, S. S. (1946). *On the theory of scales of measurement*. *Science*, 103(2684), 677-680.
16. Michell, J. (2002) Stevens's theory of scales of measurement and its place in modern psychology, *Australian Journal of Psychology*, 54(2), 99-104.
17. Agresti, A. (2018). *Statistical methods for the social sciences*. Pearson.
18. Christensen, L. B., Johnson, RB., & Turner, L. A. (2015). *Research methods, design, and analysis*. Pearson.
19. Murphy, K. R. & Davidshofer, C. O. (2004) *Psychological testing: Principles and applications (6th Edition)*. Pearson, Upper Saddle River.
20. Özçelik, D. A. (2016). *Ölçme ve değerlendirme*. Pegem Akademi.
21. Mutlu, A. (2014). *Kekemelik şiddetini değerlendirme aracının (stuttering severity instrument-4) 6-16 yaş okul çağı çocuklarda Türkçe uyarlama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi
22. Paul, R. (1995). *Language disorders from infancy through adolescents: Assessment and intervention*. St. Louis: Mosby-Year Book Inc.
23. Urbina, S. (2014). *Essentials of psychological testing*. John Wiley & Sons.
24. Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory (3rd ed.)*. McGraw-Hill.
25. Demorest, M. E., & Walden, B. E. (1984). Psychometric principles in the selection, interpretation, and evaluation of communication self-assessment inventories. *Journal of Speech and Hearing Disorders*, 49(3), 226-240.
26. DeVellis, R. F., & Thorpe, C. T. (2021). *Scale development: Theory and applications*. Sage Publications.
27. DeVellis, R. F.(2016). *Scale development: Theory and applications (4th ed.)*. Sage Publications.
28. Ateş, C., Öztuna, D., & Genç, Y.(2009). Sağlık araştırmalarında sınıf içi korelasyon katsayısının kullanımı. *Türkiye Klinikleri J Biostat*, 1(2), 59-64.
29. Bilgen, Ö. B., & Doğan, N. (2017). Puanlayıcılar arası güvenirlik belirleme tekniklerinin karşılaştırılması. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 8(1), 63-78.
30. Hallgren, K. A. (2012). Computing inter-rater reliability for observational data: an overview and tutorial. *Tutorials in quantitative methods for psychology*, 8(1), 23.
31. Macha, M., Lamba, B., Avula, J. S. S., Muthineni, S., Margana, P.G. J. S., & Chitoori, P.(2017). Estimation of correlation between chronological age, skeletal age and dental age in children: a cross-sectional study. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR*, 11(9), ZC01.

32. Warhekar, A. M., Wanjari, P.V., & Phulambrikar, T. (2011). Correlation of radiographic and chronological age in human by using Demirjian's method: A radiographic study. *Journal of Indian Academy of Oral Medicine and Radiology*, 23(1), 1-4.
33. Demir, M. (2022). *Bilateral koklear implant kullanıcısı çocuklarda sözdizim-biçimbilgisi ediniminin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi.
34. Akdağ, A. (2020). *Tipik gelişim gösteren çocuklar ile koklear implant kullanıcısı çocukların dil gelişim performanslarının "çocuğun dil yolculuğu" envanteri ile incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi.
35. Güven, S., & Topbaş, S. (2014). Erken dil gelişimi testi-üçüncü versiyonunun (test of early language development-third edition) Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik ön çalışması. *International Journal Of Early Childhood Special Education (INT-JECSE)*, 6(2), 151-176.
36. Hambleton, R. K. (2005). Issues, designs, and technical guidelines for adapting tests into multiple languages and cultures. In R. K. Hambleton, P.F. Merenda, & C. D. Spielberger (Eds.), *Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment* (pp. 3-38). Lawrence Erlbaum Associates.
37. Waltz, C. F., Strickland, O. L. & Lenz, E. R. (2010). *Measurement in nursing and health research*. Springer.
38. van de Vijver, F. J. R., & Poortinga, Y. H. (1997). Towards an integrated analysis of bias in cross-cultural assessment. *European Journal of Psychological Assessment*, 13(1), 29-37. <https://doi.org/10.1027/1015-5759.13.1.29>
39. Allalouf, A., Hambleton, R. K., & Sireci, S. G. (1999). Identifying the causes of DIF in translated verbal items. *Journal of educational measurement*, 36(3), 185-198.
40. Thorndike, R. M., Cunningham, G. K., Thorndike, R. K., & Hagen, E. P. (2014). *Measurement and evaluation in psychology and education (8th ed.)*. Pearson.
41. American Educational Research Association, American Psychological Association, & National Council on Measurement in Education (2014). Standards for educational and psychological testing. American Educational Research Association.
42. Dollaghan, C. A. (2007). *The handbook for evidence-based practice in communication disorders*. Paul H. Brookes Publishing.